

سفر پوتین به ترکیه، فرصتی برای حل بحران سوریه

ولادیمیر پوتین روز دوشنبه سفری تاریخی به ترکیه خواهد داشت. آنچه که این سفر را تاریخی می کند، اولین سفر وی به ترکیه پس از فروکش کردن بحران در روابط آنکارا مسکو بر سر سرنگونی جنگنده روسی در مرز سوریه و رویکرد تعامل جویانه آنکارا برای حل بحران سوریه با عبور از خط و نشان های گذشته است.

به گزارش آران نیوز به نقل از ایرنا، گرچه پوتین به دعوت رجب طیب اردوغان، رئیس جمهوری ترکیه در راس هیاتی بلندپایه متشکل از وزیران انرژی و اقتصاد به استانبول می آید تا در اجلاس جهانی انرژی، شرکت کند، اما این سفر به عنوان فرصت طلایی برای دو طرف است تا مذاکراتی را که همزمان با شروع دوره عادی سازی در روابط از خرداد ماه گذشته دارند، به نتیجه نمانده و با پشت سر گذاشتن این دوره، فصل نوینی را در همکاریهای اقتصاد و تجاری دو جانبه و تعاملات سیاسی منطقه ای شروع کنند.

مولود چاوش اوغلو وزیر خارجه ترکیه در آستانه این سفر در گفت و گو با بخش ترکی، خبرگزاری اسپوتنیک روسیه، گفته است دو کشور باید به اینکه در سوریه چگونه این خونریزی ها را متوقف سازند، فشرده شوند.

او با ابراز امیدواری از اینکه دو کشور به دوران درخشان در روابط خود باز خواهند گشت، سفر پوتین به استانبول را نشانه ای از یک نوع همگرایی فکری و فهم مشترک از مسائل ارزیابی کرده است.

وزیر خارجه ترکیه با ابراز خرسندی گفت و گوهایی بین دو طرف در خصوص سوریه، بر لزوم فشرده شدن دو طرف در پیدا کردن راه حل سیاسی به مساله تاکید کرده است. برخی از کارشناسان ترکیه ای نیز از آمادگی آنکارا برای حل بحران سوریه در تعامل با روسیه و همکاری با ایران بدون برجسته کردن شرط پیشین این کشور در خصوص راه حل بدون فشار اسد، خبر می دهند.

البته اهمیت سفر پوتین به ترکیه در ورای اینکه اولین سفر پوتین بعد از بروز بحران در روابط دو طرف در نوامبر سال گذشته می باشد، در واقع اولین سفر رهبر یک ابر قدرت بعد از وقوع رویداد مهم 15 جولای - کودتای نافرجام در این کشور است که معنا و مفهوم خاصی به آن می دهد. پوتین آخرین بار سال گذشته برای شرکت در نشست سران گروه 20 به آنتالیا سفر کرده بود. روابط دو طرف بعد از نامه اردوغان به پوتین در خرداد ماه گذشته وارد روند عادی سازی شده و اردوغان در مرداد ماه گذشته به سن پیتزبورگ رفته و با پوتین دیدار کرده بود. دو طرف همچنین در حاشیه نشست سران گروه 20 در چین نیز دیدار کرده و به تسریع در روند عادی سازی تصمیم گرفته بودند. انتظار می رود در دیدار روسای جمهوری دو کشور موضوع سرنوشت طرح بزرگ احداث خط لوله جدید انتقال گاز روسیه از طریق ترکیه به اروپا موسوم به جریان ترک نیز مورد بررسی قرار گیرد.

این طرح پیش از بروز بحران در روابط دو کشور مطرح بود که نزدیک به یک سال در قفسه بایگانی جای گرفته بود.

*** ابعاد روابط آنکارا مسکو و اهمیت سفر پوتین نظر کارشناسان

پروفسور کومبار اوغلو رئیس اتحادیه بین المللی اقتصاد انرژی (IAEE) معتقد است ترکیه و روسیه در آستانه بدست گیری ابتکار عمل بیشتری در دنیای انرژی هستند. به گفته او طرح احداث خط لوله جدید انتقال گاز روسیه از طریق ترکیه به اروپا موسوم به «جریان ترک» که قرار است از زیر دریای سیاه، بطور مستقیم گاز روسیه را سالانه به میزان بیش از 60 میلیارد متر مکعب به ترکیه و از طریق ترکیه به اروپا منتقل کند، یکی از موضوعاتی است که انتظار می رود در دستور کار مذاکرات رهبران دو کشور قرار گیرد. این ادعا که روسیه به دنبال عادی سازی روابط با ترکیه، دولت آنکارا را از ماجرای کودتای 15 جولای (25 تیرماه گذشته) مطلع کرده و بدین وسیله صداقت خود را در میان گذاشته، همواره در محافل سیاسی و خبری ترکیه مطرح بوده و گفته می شود اظهارات اردوغان در بعد از کودتای نافرجام که از مسکو در حمایت به موقع از دولت آنکارا تقدیر و تشکر و به غرب گلایه کرده، این ادعا را تقویت می کند.

پروفسور کومبار اوغلو می گوید تحولات اخیر در سیاست خارجی ترکیه نشان می دهد که چه کسانی از عادی سازی سریع در مناسبات آنکارا مسکو خرسند و چه کسانی ناراحت شده اند. او معتقد است تعامل تازه در روابط دو کشور را نباید صرف از بعد نظامی، سیاسی تحلیل کرد. به باور او ترکیه و روسیه در آستانه بدست گیری ابتکار عمل بسیار مهمی در

سیاست های منطقه ای و بین المللی هستند و این در ماهیتی خواهد بود که سرنوشت خاورمیانه را نیز بطور مستقیم تحت تاثیر قرار خواهد گرفت. اما به تحلیل بسیاری از کارشناسان؛ ابعاد اقتصادی و انرژی دیدار اردوغان و پوتین در کنگره جهانی انرژی در استانبول، از نظر ایجاد تحرکت و تحول در اقتصاد و تجارت دو کشور

که هر دو به نوعی تحت فشار شرایط حاکم / تحمیلی بر فرایند اقتصاد و تجارت در جهان قرار دارند، برای آنکارا و مسکو از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است. دو کشور پیش از بروز بحران 24 نوامبر 2016 ناشی از سرنگونی جنگنده روسی بر فراز مرز سوریه ترکیه، همکاری اقتصادی تجاری رو به رشدی داشتند. هرچند که در دوره اخیر ناشی از رکود و نامالیامات در اقتصاد جهانی، حجم تجارت از 35 میلیارد دلار به 25 میلیارد دلار کاهش یافته بود، ولی همچنان دو طرف هدف 100 میلیارد دلاری در تجارت را دنبال می کردند.

روسیه نه تنها بزرگترین تامین کننده انرژی ترکیه به ویژه گاز طبیعی است، در حال اجرای طرح 20 میلیارد دلاری احداث اولین نیروگاه هسته ای ترکیه در منطقه آک کویو در مرسین را دنبال می کند. از سوی دیگر روسیه یکی از بزرگترین بازارهای گردشگری، خدمات مهندسی و پیمانکاری و ساختمانی، میوه و سبزی، مواد غذایی، پوشاک و لباس ترکیه بشمار می رود.

برخی محاسبات نشان می دهد که ضرر و زیان ترکیه ناشی از بحران پیش آمده در روابط افزون بر 10 میلیارد دلار است و با توجه به تدابیر تنبیهی که مسکو علیه آنکارا به اجرا گذاشته بود، بازگشت به مسیر اول مستلزم زمان زیادی خواهد بود.

اما مطرح شدن این ادعا که سرنگونی جنگنده روسی بر فراز مرز سوریه نیز یکی از ثوئنه های گروه گولن به عنوان عامل کودتای نافرجام بوده تا مناسبات ترکیه را روسیه را تخریب کند و همچنین شرایط تحمیلی غرب بر هر دو کشور، این فرصت را فراهم کرده است که رهبران دو کشور برای تسریع در عادی سازی روابط، بهانه و توجیه بیشتری را در دست داشته باشند.

با توجه به اینکه الکساندر نواک وزیر انرژی و آلکسی اولویوکایف وزیر اقتصاد و توسعه روسیه نیز در این سفر پوتین را همراه می کنند، می توان به وسعت برنامه ریزی دستگاه دیپلماسی دو کشور برای نتیجه گیری گسترده از نشست استانبول، پی برد.

تاتیانا رومانوا از محققان مرکز مطالعات اروپای دانشگاه سن پیتزبورگ به خبرگزاری آنتولی گفته است: طرح خط لوله موسوم به جریان ترک بسیار حایز اهمیت است و انتظار می رود دو طرف در جریان مذاکرات استانبول، قرارداد حکومتی در این زمینه به امضا برسانند.

او با اشاره به اینکه روابط روسیه با اتحادیه اروپا بر سر بحران سوریه با چالش تازه ای روبرو شده، گمانه زنی کرده است که چشم انداز این طرح چندان روشن نیست. این استاد دانشگاه تاکید کرده است که احیای دوباره مناسبات اقتصادی بین ترکیه و روسیه در شرایطی که تحریم های غرب علیه روسیه روجه توسعه است، برای مسکو حایز اهمیت است.

نیگیار ماسوموا کارشناس بخش اقتصاد جهانی دانشگاه دولتی روابط بین المللی مسکو نیز با اشاره به اینکه محور اصلی مذاکرات پوتین و اردوغان در استانبول، اقتصاد خواهد بود، متذکر شده است که بسیاری از مذاکرات مربوط به عادی سازی روابط اقتصادی و تجاری در آستانه این دیدار به پایان رسیده و در دیدار پوتین و اردوغان نهایی خواهد شد. او به خبرگزاری آناتولی گفته است که سفر پوتین به استانبول به منزله ارسال پیام صریح به تمام کشورهای ماوراء بحار در خصوص عادی سازی روابط به استانبول خواهد بود. *** نتیجه گیری

در تحلیل نهایی چنین دیده می شود که آنکارا از طرفی با تحکیم مناسبات اقتصادی و سیاسی خود با روسیه، دست خود را در رایزنی با غرب تقویت کرده و از فضای مثبتی که با رویکرد نوین در حل سیاسی بحران سوریه در تعامل با روسیه و همکاری با ایران فراهم کرده، در معادلات سیاسی و نظامی سوریه به عنوان کشوری که دارای 910 کیلومتر مرز مشترک با آن است، جای واقعی خود را بیابد. این رویکرد به ویژه بعد از عملیات سپر فرات ترکیه در شمال سوریه و همراهی نکردن آمریکا با این کشور و حتی بروز شک و شبهه های جدی در خصوص امیال آمریکا در سوریه و نگرانی های این کشور از طرح ایجاد کریدور کرد در مرزهای خود با سوریه، با جدیت و عزم بیشتری دنبال می شود. آنکارا در این راستا بر حفظ تمامیت ارضی و یکپارچگی سوریه که از سوی ایران و روسیه نیز به عنوان اصل تغییر ناپذیر پذیرفته شده، تأکید کرده و از پاکسازی سوریه از داعش و سایر گروههای تروریستی حمایت می کند.

به تحلیل کارشناسان روابط بین المللی، آنکارا باید در این فرایند، با کمک به ایجاد فهم مشترک در منطقه و ارزیابی درست متغیرهای زیاد و پیچیده در سیاست و روابط بین المللی و حاشیه راندن قدرت های فرامنطقه ای، از اشتراکات و ظرفیت های منطقه ای، نگاه گرایانه و عمل گرایانه ای را در حل بحران سوریه دنبال کند. گزارش از: صادق زنوزی* انتشار دهنده: مرضیه فاتحی علیشاه